

2. Мельниченко А. В. Забезпечення прав особи на досудовому розслідуванні : дис. ...канд. юр. наук : 12.00.09. Київ, 2018. 294, 20 с.

3. Сергеева Д. Б., Старенький О.С. Слідчі (розшукові) дії як засоби отримання доказів у кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх: до визначення поняття. Вісник кримінального судочинства. 2017. № 1. 81–89с. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkc_2017_1_12.

4. Цуцкірідзе М.С. Професійна компетентність слідчого. Порівняльно-аналітичне право. 2018р. № 5. 315–318 с. URL: http://www.pap.in.ua/5_2018/92.pdf.

Павлик Микола Петрович,

старший викладач кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, доктор філософії;

Зарубей Вікторія Володимирівна,

професор кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор

ВЗАЄМОДІЯ ТА МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВOPУШЕНЬ У СФЕРІ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЗА КОРДОНОМ

Сучасний економічний стан нашої держави на фоні обмежень, викликаних з одного боку епідемією корона вірусу, а з іншого певною деформацією у сфері розподілу соціальних благ, ще більше призводить до порушення принципів соціальної справедливості. породжує соціальну нерівність з високим рівнем безробіття та обмеженістю у працевлаштуванні, і як наслідок значного зубожіння певних верств населення, що спонукає багатьох наших громадян шукати можливості свого працевлаштування на світових ринках за межами України, а саме: в Польщі, Туреччині, Чехії, Італії, Іспанії, Угорщині, Ізраїлю тощо. Тенденція яка склалася свідчить, що низький рівень життя штовхає наших співвітчизників на пошуки роботи за кордоном без знання місцевого законодавства, мови, кваліфікації, і навіть на нелегальних умовах, що водночас зумовлює їх потрапляння до групи ризику у підневільний стан та використання для примусової праці, жебракування, сексуальної експлуатації, розповсюдження наркотиків і інших форм злочинної діяльності [1, с. 8].

Протистояти вказаним явищам та захистити українських громадян з питань трудової міграції у сфері працевлаштування за кордоном, можливо лише за умов чіткої, налагодженої взаємодії уповноважених на те суб'єктів та ефективного здійснення міжнародного співробітництва уповноважених компетентних органів з цих питань.

До суб'єктів такої взаємодії слід віднести відповідні органи Національної поліції, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, що забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері працевлаштування та трудової міграції, громадські об'єднання трудових мігрантів, що утворені за кордоном. Останні, відповідно до п. 2 ст. 11 Закону України «Про зовнішню трудову міграцію» мають право під час співробітництва взаємодіяти не лише з центральними та місцевими органами виконавчої влади, але й з відповідними міжнародними неурядовими організаціями згідно законодавства [2].

Також, до суб'єктів уповноважених захистити українських громадян з питань трудової міграції у сфері працевлаштування за кордоном, слід віднести й інші уповноважені державні та неурядові організації, представництво Міжнародної організації з міграції в Україні [3]. Державну міграційну, прикордонну службу, закордонні дипломатичні установи України тощо. Для останніх, саме захист прав та інтересів громадян України за кордоном є одним з пріоритетних завдань (ст. 6 Закону України) [4].

Враховуючи специфіку кримінальних правопорушень, що вчиняються з питань трудової міграції у сфері працевлаштування за кордоном, і кількість передбачених законом суб'єктів, які уповноважені протистояти вказаним явищам, надавати консультативну допомогу та захистити українських громадян у цій сфері, доцільно під час кримінального провадження здійснювати взаємодію не лише з оперативними підрозділами, але й з відповідними уповноваженими органами, що забезпечують формування та реалізацію державної політики у вказаній сфері.

Як правило кримінальні правопорушення, що вчиняються з питань зовнішньої трудової міграції, в переважній більшості пов'язані з обманом чи зловживанням довірою особи, яка має намір виїхати за кордон на заробітки. Особливо це стосується всіляких оголошень в Інтернеті щодо існуючих вакансій, надання посередницьких послуг, особливо, якщо за такі вакансії та послуги необхідно переслати певну суму грошей на відповідний рахунок та надання інших послуг з питань працевлаштування за кордоном. Завершуються такі дії нелегальною міграцією, або як наслідок трудовою, сексуальною експлуатацією.

Враховуючи динаміку та специфіку вчинення кримінальних правопорушень вказаної категорії, існуючу розгалуженість уповноважених суб'єктів, що займаються питаннями зовнішньої трудової міграції та здійснюють контроль, нагляд у цій сфері, та з метою покращення криміногенної ситуації, що склалася у сфері зовнішнього працевлаштування громадян України за кордоном, а також, з метою ефективності вжитих правоохоронними органами заходів боротьби з кримінальними правопорушеннями у цій сфері,

доцільно дотримуватись відповідного співвідношення в питаннях повноважень, методів і засобів, визначених законом. Також необхідно розробити та затвердити узгоджений міжвідомчий нормативно-правовий акт, який би чітко регламентував питання взаємодії вище вказаних державних органів та структур для кожного суб'єкта такої взаємодії, з метою запобігання, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень у сфері працевлаштування за кордоном.

Для підтримки міжнародного співробітництва у тому числі з питань зменшення соціальної несправедливості за рахунок поліпшення умов праці, починаючи, ще з 1919 року урядами різних країн було засновано Міжнародну організацію праці (МОП). Головним органом якої виступає Міжнародна конференція праці. А членами МОП є 185 держав, серед них і Україна. Саме МОП розробляє відповідні міжнародні трудові норми у формі конвенцій і рекомендацій, що встановлюють певні стандарти основних прав людини з трудових відносин. І на сьогодні, 17 таких Конвенцій Україна ратифікувала та керується їх положеннями у своїй законотворчій діяльності [5].

Вказане співробітництво, як правило ґрунтується на відповідних міжнародних актах з питань надання правової допомоги у кримінальних провадженнях ратифікованих державами-учасницями. А за відсутності таких правових актів здійснюється на засадах взаємності, за якою одна держава, в рамках необхідності отримання правової допомоги у кримінальному провадженні, звертаючись до іншої держави та направляючи відповідний запит про це, письмово гарантує запитованій стороні, що якщо у неї в майбутньому виникне така ж потреба розглянути її запит з надання правової допомоги.

Згідно норм чинного КПК України вирішувати питання щодо надання дозволу з ініціювання, чи дозволу з виконання запиту про міжнародну правову допомогу на засадах взаємності може лише Уповноважений (центральний) орган України, якого законодавець поділяє на трьох уповноважених суб'єктів, офіс Генерального прокурора та Міністерство юстиції України, і Національне антикорупційне бюро України (ст. 545 КПК) [6].

Враховуючі всі вище зазначені організаційні та правові аспекти з основних напрямів взаємодії та міжнародного співробітництва в сфері працевлаштування за кордоном слід зазначити, що суттєве зростання зовнішньої трудової міграції з боку громадян України до країн Європи створило не лише нові можливості отримання трудовими мігрантами кращої та більш оплачуваної роботи, але й зумовило багато ризиків, викликаних недостатньою їх обізнаністю в багатьох аспектах з питань працевлаштування за кордоном. Що, як наслідок, призводить до вчинення відносно трудових мігрантів злочинів у цій сфері не лише на території України, але і за її межами з боку недобросовісних посередників, роботодавців та інших кримінальних елементів.

В Україні, поряд з відповідними правоохоронними органами, які уповноважені безпосередньо попереджувати, виявляти та розслідувати злочини в сфері працевлаштування за кордоном, питаннями щодо забезпечення та реалізації державної політики у сфері працевлаштування трудових мігрантів займаються також визначені законом центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування. Між тим, на сьогодні відсутня чітка законодавча чи відомча регламентація щодо взаємодії у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів в сфері зовнішньої трудової міграції між уповноваженими правоохоронними органами, у тому числі й з питань їх взаємодії з органами місцевих державних адміністрацій, місцевого самоврядування, що забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері працевлаштування та зовнішньої трудової міграції. Як і відсутні теоретичні і науково обґрунтовані та практично апробовані методичні розробки з методики розслідування злочинів вчинених з питань працевлаштування за кордоном.

Протистояти кримінальним правопорушенням у сфері надання послуг із працевлаштування за кордоном та захистити українських громадян з питань трудової міграції можливо лише за умов чіткої, налагодженої взаємодії уповноважених на те суб'єктів та ефективного здійснення міжнародного співробітництва уповноважених компетентних органів.

Список використаних джерел

1. Протидія торгівлі людьми в Україні: навчально-методичний посібник до спецкурсу / Автори-упорядники: Е. Мручковська, Н. Пахом'юк, О. Кочерга; за заг. ред. К. Левківського та ін. Київ: ВАІТЕ, 2017. 88 с.

2. Про зовнішню трудову міграцію: Закон України від 5 лист. 2015 р. № 761-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-VIII#Text>.

3. Агенство ООН з питань міграції: Міжнародна організація з міграції. URL: <https://iom.org.ua/ua/mom-v-ukrayini>.

4. Про дипломатичну службу: Закон України від 7 червня 2018 р. № 2449-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19#Text>.

5. Міжнародна організація праці. Вікіпедія URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.

Кримінальний процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.